

علم أصول الفقه

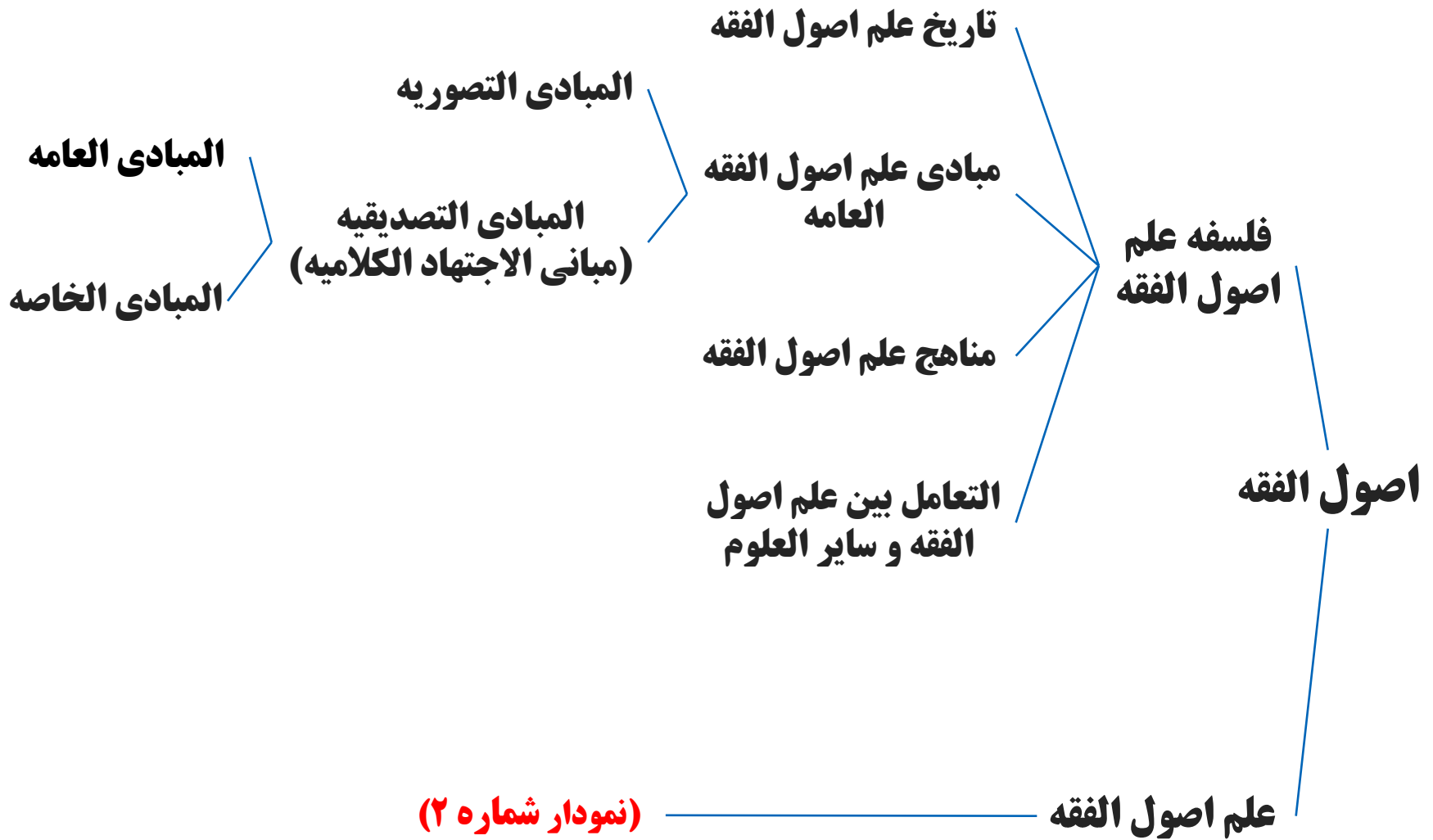
۱۲ ۱۷-۷-۹۰ مبادئ مشترک تصدیقی

دراسات الاستاذ:
مهدي الهادي الطهراني

الإرادة من الله تعالى و من الخلق

- ١١ - حدثنا الحسين بن أحمد بن إدريس عن أبيه عن محمد بن عبد الجبار عن صفوان بن يحيى قال قلت لأبي الحسن ع أخبرني عن الإرادة من الله تعالى و من الخلق فقال الإرادة من المخلوق الضمير و ما يبدو له بعد ذلك من الفعل و أما من الله عز و جل فأرادته إحداثه لا غير ذلك لأنه لا يروى و لا يهم و لا يتفكر و هذه الصفات منفية عنه و هي من صفات الخلق فأرادة الله تعالى هي الفعل لا غير ذلك يقول له كن فيكون بلا لفظ و لا نطق بلسان و لا همة و لا تفكر و لا كيف كذلك كما أنه بلا كيف

(نمودار شماره ۱)

(نمودار شماره ۲)

علم أصول الفقه

أ. مبادئ حجت لفظی

ب. مبادئ حجت غیر
لفظی

مبادئ مختص تصدیقی

مبادئ حجت لفظی

۱. کتاب

۲. سنت

حجت لفظی

مبادئ حجت لفظی

جهت صدور

جهت دلالت

دو جهت قابل بررسی

مبادی حجت لفظی

- این مبادی در خود علم اصول مطرح نشده و اصولی‌ها آنها را به عنوان امری مسلم تلقی کرده‌اند.

مبادی حجت لفظی

مبادی حجت لفظی

- جای این بحث است که:
- آیا ظهور قرآن صرفاً برای معصومان علیهم السلام حجت است (آن گونه که اخباری‌ها قایلند) یا افراد غیر معصوم هم می‌توانند به ظواهر قرآن استناد کنند؟
- آن مبانی و پیش فرض‌هایی که حجیت ظواهر قرآنی بر آنها توقف دارد، جزو مسایل علم اصول به حساب نمی‌آیند.

مبادی حجت لفظی

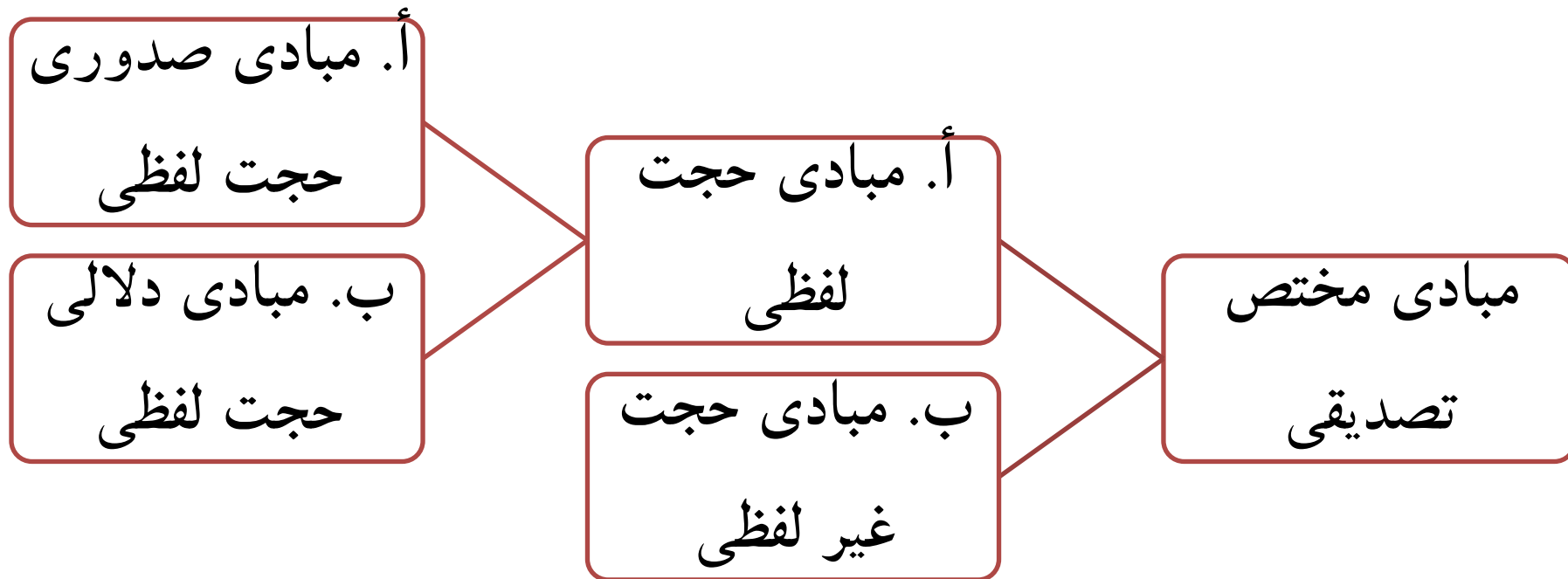
- واضح است یک مجتهد یا یک اصولی وقتی می‌تواند در پاسخ به سؤالات دینی از قرآن استفاده کند و آن را مرجع و منبع حل مشکلات دینی خویش قرار دهد که این امور را به عنوان پیش فرض پذیرفته باشد.

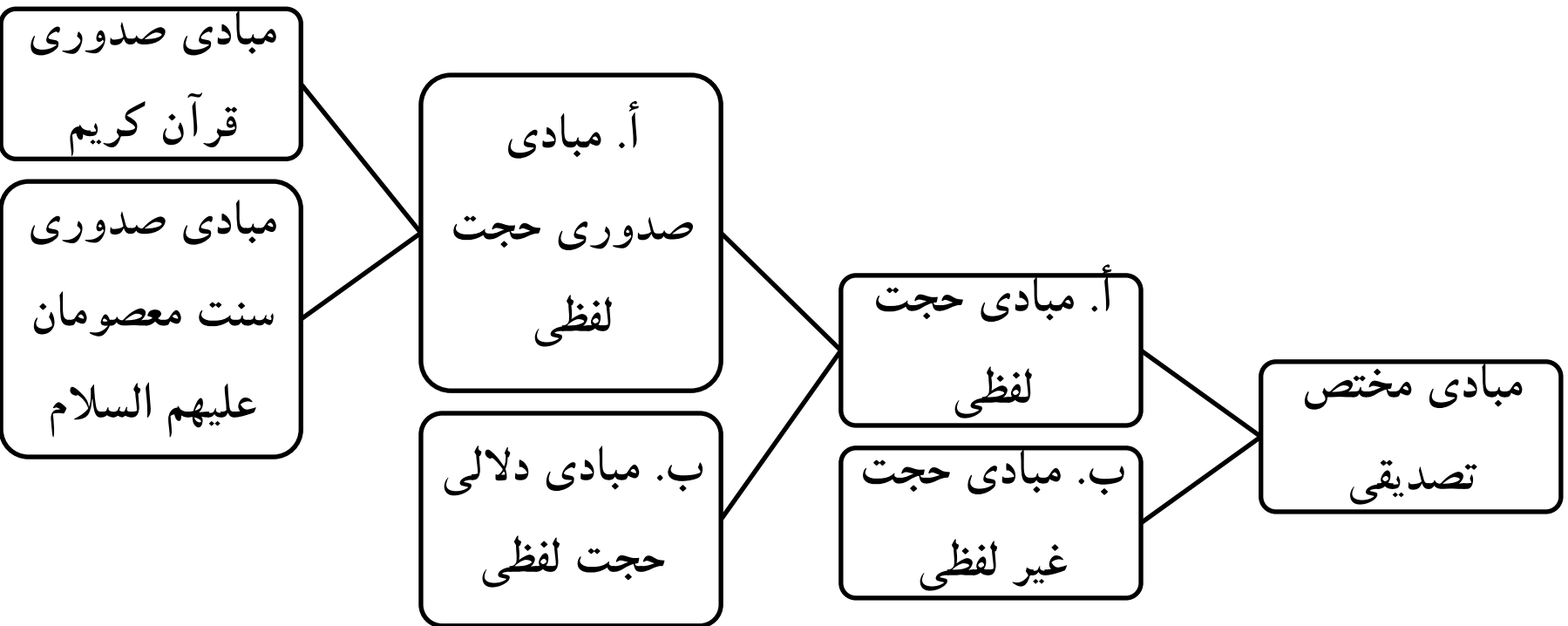
مبادئ حجت لفظی

أ. مبادئ صدوری
حجت لفظی

ب. مبادئ دلالی
حجت لفظی

مبادئ حجت لفظی

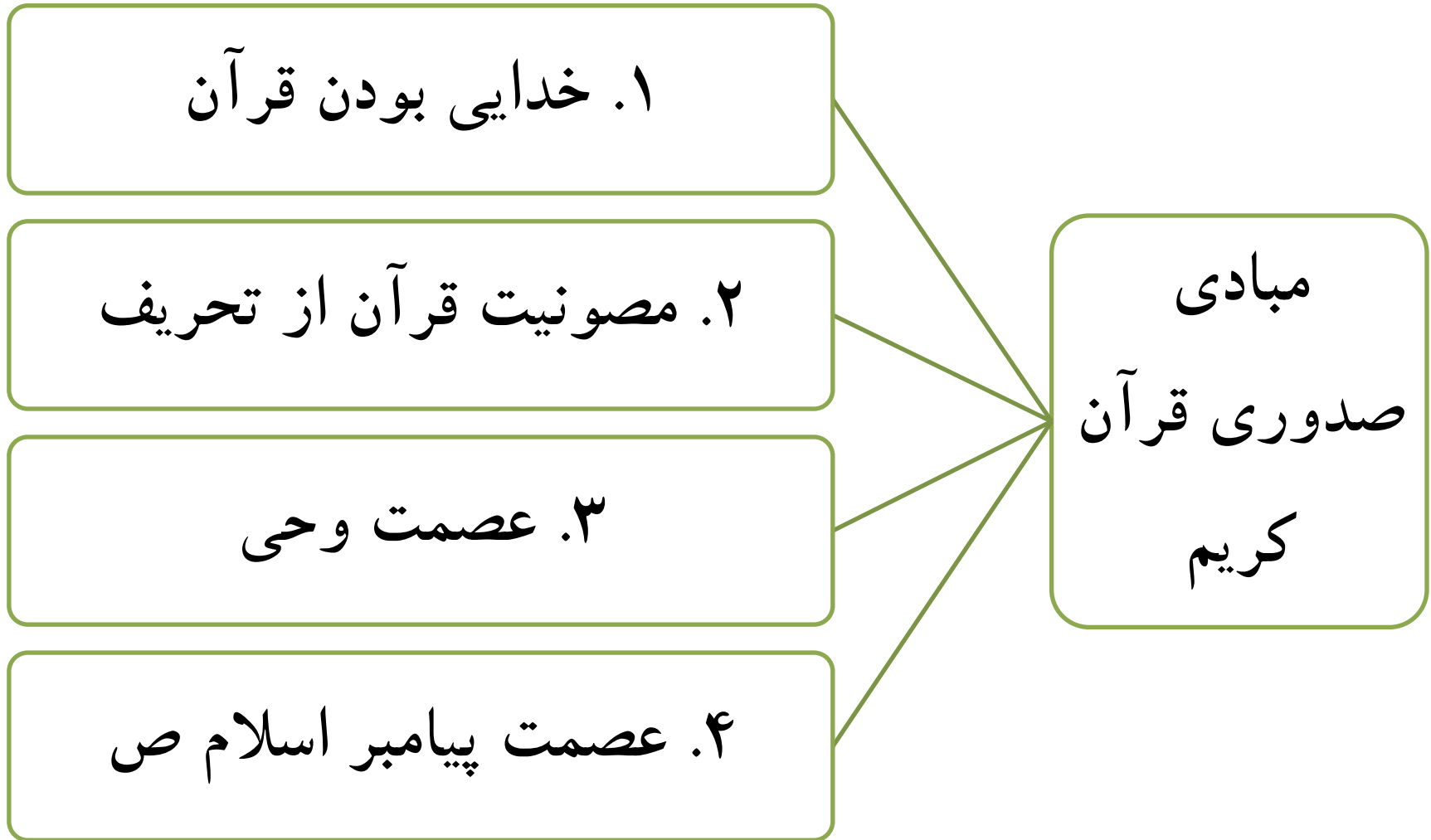
مبانی صدور قرآن کریم

- معمولاً بخشی از مبانی صدور قرآن کریم، در علم کلام و برخی، در بحث‌های مربوط به علوم قرآنی مورد بررسی قرار می‌گیرد.
- بحث‌هایی چون «قرآن معجزه‌ی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله و یک کتاب آسمانی و وحیانی است» و «دریافت کننده‌ی این وحی مصون از خطاست» که با سندیت قرآن در ارتباطند، در علم کلام و بحث‌هایی چون «جمع قرآن» و «عدم تحریف قرآن» در علوم قرآنی مطرح می‌شود.

مبادی صدور قرآن کریم

- آنچه در اینجا به عنوان مبادی صدور قرآن کریم مطرح می‌نماییم عبارتند از:
- ۱. قرآن از سوی خدا نازل شده است.
- ۲. قرآن از هر گونه تحریف مصون است.
- ۳. وحی مصون از خطا است.
- ۴. پیامبر اسلام هم در تلقی وحی و هم در ابلاغ آن از هر گونه اشتباه عمدی یا سهوی معصوم بوده است.

مبادی صدور قرآن کریم

نزول قرآن از سوی خداوند

- از آغاز اسلام همه‌ی مذاهب و فرق اسلامی، قرآن را به عنوان اولین و اصلی‌ترین منبع در شناخت اسلام می‌شناختند و این امر، بین همه‌ی آنها مسلم بوده است.
- همچنین آنان، وحیانی بودن قرآن (لا اقل تا یک سطحی از آن) را به عنوان امری مسلم و قطعی تلقی و بر آن اتفاق نظر داشتند.
- اما برای این که این بحث شکل فنی و دقیق خود را بیابد، لازم است ابتدا سطوح وحیانی بودن قرآن را مورد بررسی قرار دهیم.

نزول قرآن از سوی خداوند

- وحیانی بودن قرآن در سطوح مختلفی قابل طرح است:
- ۱. مفاد و محتوای قرآن از سوی خدا است.
- ۲. مفردات قرآنی (الفاظ و تک تک کلمات) وحیانی است.
- ۳. ترکیب الفاظ (عباراتی که در قرآن آمده) وحیانی است.
- ۴. کنار هم قرار گرفتن این عبارات و پیدایش آیات و سوره، از سوی خدا است.
- ۵. کنار هم قرار گرفتن سوره‌ها در مجموعه‌ای که قرآن می‌نامیم، وحیانی است.

نزول قرآن از سوی خداوند

۱. مفاد و محتوای قرآن

۲. مفردات قرآنی (الفاظ و تک تک کلمات)

۳. ترکیب الفاظ (عبارات قرآن)

۴. آیات و سور

۵. مجموعه‌ای که قرآن می‌نامیم

سطوح
و حیاتی بودن
قرآن

نزول قرآن از سوی خداوند

- برخی از این سطوح مورد توافق و تسالم تمامی مسلمانان است و البته در برخی دیگر اختلافاتی وجود دارد.
- الهی بودن محتوا و مفاد قرآن از جمله مواردی است که هیچ مسلمانی آن را انکار نمی‌کند. انکار وحیانی بودن مفاهیم قرآنی، انکار حقانیت اسلام است.
- مسلمانی که معتقد باشد این مفاهیم وحیانی نیستند و حضرت بااطلاع و علم خویش آنها را بیان کرده است، وجود ندارد.
- صاحبان این اندیشه از غیر مسلمانان و مثلاً از یهود و نصاری هستند.

نزول قرآن از سوی خداوند

- در نظر اکثریت قریب به اتفاق مسلمانان الفاظ مفردهی قرآن نیز وحیانی است.
- البته برخی روشنفکران معاصر در این مسأله تردید کرده و گفته‌اند: مفاد قرآن وحیانی است؛ اما الفاظ و تراکیب وحیانی نیست.
- در نظر آنها حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله، مفاهیم مجملی را بدون لفظ و بدون عبارت درک می‌کرده و سپس آنها را در قالب عباراتی بیان می‌نموده است. یعنی این عبارات ساخته و پرداخته‌ی خود آن حضرت صلی الله علیه و آله بوده و از سوی خداوند نازل نشده است.

مبادی صدور قرآن کریم

- سخن این گروه یعنی روشنفکران مسلمان معاصر با تفکر تمام عالمان اسلامی و نه فقط علمای شیعه، تنافی دارد.
- از همان ابتدا عالمان اسلامی بین احادیث قدسی و آیات قرآن فرق می گذاشتند. در نظر آنان مفاد احادیث قدسی، الهی، ولی عبارتش از خود حضرت بوده است؛ در حالی که قرآن حتی در الفاظ و عبارات هم وحیانی است. داستان‌های فراوانی که در نحوه نزول قرآن بیان شده و آیات فراوانی که خودش این نکته را بیان می‌کند، مستند قول علمای اسلامی بوده است که در بحث‌های آتی مفصلاً به آنها خواهیم پرداخت.